

Minister Klimatu i Środowiska

DGL-WHI.050.1.2025.GB
3605591.14363981.11567374
Warszawa, 07-02-2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację z 23 stycznia 2025 r. złożoną przez Pana Posła Jarosława Sachajko w sprawie niewykorzystywania potencjału, który drzemie w polskiej geotermii (nr K10INT7467), niniejszym przekazuję następujące informacje.

W odpowiedzi na pytanie pierwsze dot. zapewnienia stabilnego i długoterminowego finansowania inwestycji w geotermię informuję, co następuje.

Dostrzegając zarówno duży potencjał, jak i korzystne warunki geotermiczne na znacznych obszarach Polski, wsparcie rozwoju i wykorzystania geotermii jako odnawialnego źródła energii jest jednym z priorytetowych zadań Ministerstwa Klimatu i Środowiska (MKiŚ).

W celu zdynamizowania rozwoju geotermii MKiŚ opracowało w 2021 r. *Wieloletni Program Rozwoju Wykorzystania Zasobów Geotermalnych w Polsce*, zwany również *Mapą drogową rozwoju geotermii w Polsce*. Jest to dokument wyznaczający główne kierunki działań państwa, w zakresie przyspieszenia wzrostu udziału zasobów geotermalnych w produkcji energii (głównie ciepłej) w perspektywie do 2040 r., w niektórych obszarach do 2050 r. Dokument składa się z dziewięciu punktów, uwzględniających potencjał geotermii płytkiej oraz nisko, średnio- i wysokotemperaturowej, magazynowanie energii, minimalizowanie ryzyka inwestycyjnego oraz propozycję zmian legislacyjnych. Ujęto w nim również kwestie związane z koordynacją wyznaczonych zadań i możliwością ich sfinansowania z różnych źródeł. Przewiduje się, że koszt realizacji zadań wynikających z mapy drogowej do 2050 r. może wynieść ponad 49 mld zł. Dofinansowanie (budżet państwa, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Bank Ochrony Środowiska, Krajowy Plan Odbudowy, inne środki zagraniczne, itp.) przewidziano na ponad 12 mld zł (26%). Więcej informacji na temat *Mapy drogowej rozwoju geotermii* znajduje się na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/klimat/mapa-drogowa-rozwoju-geotermii-w-polsce>.

Minister właściwy do spraw środowiska od lat inicjuje szereg działań na rzecz zwiększenia wykorzystania energii geotermalnej w Polsce, zapewniając wsparcie zarówno na poziomie merytorycznym, jak i finansowym. Wsparcie finansowe przedsięwzięć geotermalnych realizowane jest od wielu lat m.in. w ramach programów priorytetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) umożliwiających uzyskanie dofinansowania na wykonanie prac związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych oraz możliwościami pozyskania energii ciepłej

suchych skał. Szczegóły udzielonych dofinansowań ze środków NFOŚiGW w ostatnim czasie:

- w latach 2016-2019 w wyniku dwóch programów priorytetowych NFOŚiGW pn. *Geologia i górnictwo. Część 1) Poznanie budowy geologicznej kraju oraz gospodarka zasobami złóż kopalin i wód podziemnych oraz Poznanie budowy geologicznej na rzecz kraju*, dofinansowanie na łączną kwotę 268,08 mln zł uzyskało 11 inwestycji polegających na wykonaniu nowych otworów geotermalnych. Celem wymienionych programów było rozpoznanie możliwości wykorzystania zasobów geotermalnych tj. złóż wód termalnych oraz energii cieplnej suchych skał;
- w 2020 r. uruchomiono program priorytetowy NFOŚiGW pn. *Udostępnianie wód termalnych w Polsce*. Program ukierunkowany był na wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji przedsięwzięć związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych dla ich udostępnienia w celach ciepłowniczych. W ramach dwóch naborów wniosków, przeprowadzonych w latach 2020-2023, pozytywną rekomendację w zakresie dofinansowania otrzymało 45 nowych otworów geotermalnych w miejscowościach z różnych regionów Polski (zapewniono dofinansowanie w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych na łączną kwotę ok. 650,91 mln zł).

Przedsięwzięcia realizowane w ramach ww. programów priorytetowych mogą być kontynuowane m.in. w zakresie wykonania otworów chłonných i realizacji ciepłowni geotermalnych także ze środków NFOŚiGW w ramach innych programów priorytetowych (np. *Polska Geotermia Plus Część 1) Geotermia głęboka, czy OZE - źródło ciepła dla ciepłownictwa*). Dodatkowo, rozwój geotermii możliwy jest w ramach programów wsparcia OZE w ciepłownictwie systemowym, nieadresowanym do pojedynczej technologii tj. Fundusze Europejskie na Energię, Klimat i Środowisko, Programy priorytetowe z Funduszu Modernizacyjnego, środki Funduszu Transformacji Energetyki oraz Krajowego Planu Odbudowy, a także funduszy norweskich (Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy).

Oferta NFOŚiGW stale jest poszerzana, dostosowywana do zmieniających się warunków rynkowych i potrzeb, np.: w ostatnich latach dużą popularnością cieszył się program pn. *Czyste Powietrze*, w ramach którego możliwe było dofinansowanie m.in. gruntowych pomp ciepła wykorzystujących ciepło Ziemi (tzw. geotermia niskotemperaturowa / niskiej entalpi).

*

W odpowiedzi na pytanie drugie dotyczące zmian prawa w zakresie podziemnego magazynowania energii cieplnej informuję, że w obowiązującej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2024 r. poz. 1290) brak jest szczegółowych rozwiązań prawnych dotyczących szeroko rozumianego zagadnienia związanego z podziemnym magazynowaniem energii cieplnej, które wprost i kompleksowo odnosiłyby się do tego rodzaju inwestycji. Uregulowane są tam kwestie wykonywania i dokumentowania robót geologicznych, polegających na wykonywaniu odwiertów dla wykorzystania ciepła Ziemi (z wyłączeniem wykonywania wkopów oraz otworów wiertniczych o głębokości do 30 m w celu wykorzystania ciepła Ziemi, poza obszarami górniczymi).

Według posiadanej wiedzy w zakresie ogólnie rozumianego magazynowania energii, działalność magazynów energii elektrycznej została uregulowana w ustawie Prawo

energetyczne. Ustawa ta nie odnosi się jednak wprost do magazynowania energii cieplnej. Pewne rozwiązania dotyczące poboru zwrotnego, które ważne są w technologii ATES (z ang. Aquifer Thermal Energy Storage) zawarto też w nowelizacji ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566).

W zakresie podziemnego magazynowania energii cieplnej MKiŚ rozważa dodanie w przyszłości uregulowań prawnych z zakresu ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Biorąc pod uwagę potrzebę wypracowania odpowiednich rozwiązań prawnych, MKiŚ poleciło Państwowemu Instytutowi Geologicznemu – Państwowemu Instytutowi Badawczemu (PIG-PIB) pełniącemu państwową służbę geologiczną (psg), wykonanie dwóch zadań dotyczących omawianych technologii:

- Wstępna ocena możliwości magazynowania energii cieplnej w poziomach wodonośnych na obszarze Polski (ATES);
- Ocena możliwości magazynowania energii cieplnej w górotworze za pomocą systemów zamkniętych (BTES, PTES/TTES, EF) w wybranych lokalizacjach na terenie Polski.

W ramach wspomnianych zadań powstaje m.in. ekspertyza prawna dotycząca możliwości wdrożenia projektów podziemnego magazynowania energii cieplnej w Polsce wraz z oceną stanu prawnego i rekomendacjami w zakresie zmian wybranych ustaw. Wspomniane zadania są na finalnym etapie, ich zakończenie przewidziane jest do końca pierwszej połowy 2025 r. Zakłada się, że wyniki prac psg posłużą do wypracowania konkretnych zmian m. in. w ustawie Prawo geologiczne i górnicze.

*

W odpowiedzi na trzecie pytanie, dotyczące przewidzianego wsparcia legislacyjnego i organizacyjnego dla inwestorów chcących rozwijać projekty geotermalne uprzejmie informuję, że MKiŚ podejmuje szereg działań w tym zakresie. Uwzględnione są one również w *Wieloletnim Programie Rozwoju Wykorzystania Zasobów Geotermalnych w Polsce*.

MKiŚ pozostaje w kontakcie z branżą geotermalną i zbiera sugestie dotyczące potrzeb zmian w ustawie Prawo geologiczne i górnicze oraz w aktach wykonawczych do niej w zakresie zagadnień geotermalnych i związanych z wykorzystaniem ciepła Ziemi. W grudniu 2021 r. rozpoczęto prekonsultacje, w ramach których skierowano do różnych organów prośbę o wskazanie propozycji zmian m.in. w przepisach prawa odnoszących się do zagadnień geotermalnych i ciepła Ziemi. Ponadto, w 2024 r. wysłano do szerokiego grona odbiorców zapytanie o propozycję zmian prawnych w zakresie ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Zebrane opinie podlegają analizie w MKiŚ z udziałem ekspertów m.in. z Rady Gospodarowania Zasobami Ziemi (organu pomocniczego Ministra Klimatu i Środowiska). Szczegółowe rozwiązania w omawianym zakresie znajdą odzwierciedlenie w projektach aktów prawnych.

Dostrzegając potrzebę wsparcia inwestorów w zakresie realizacji przedsięwzięć geotermalnych, na stronie internetowej MKiŚ w zakładce poświęconej geotermii (<https://www.gov.pl/web/klimat/geotermia>) zawarto m.in. opis regulacji prawnych dotyczących realizacji przedsięwzięć zmierzających do ujęcia wód termalnych oraz bibliotekę publikacji z zakresu hydrogeologii i geotermii, które mogą być przydatne dla projektantów i dokumentatorów. Serwis poświęcony geotermii prowadzony jest też przez PIG-PIB (<https://www.pgi.gov.pl/geotermia.html>), gdzie można znaleźć wiele przydatnych inwestorom informacji. Od kilku lat wśród dostępnych publikacji (w tym w wersji

elektronicznej) znajdują się także opracowania wykonywane przez psg z dziedziny geotermii, które omawiają różnorodne zagadnienia związane z tą tematyką. Warto także dodać, że w zakres rzeczowy wielu zadań psg wchodzi kwestie organizacji konferencji poświęconych tematyce geotermalnej np. coroczne *Forum Nowe perspektywy rozwoju geotermii w Polsce*, które są miejscem wymiany doświadczeń i dyskusji naukowców, administracji i inwestorów.

*

W odpowiedzi na czwarte pytanie, dotyczące wprowadzenia specjalnych programów edukacyjnych i promocyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat potencjału geotermii informuję, że jednym z priorytetowych tematów działań edukacyjnych MKiŚ jest transformacja energetyczna. Dlatego ministerstwo realizuje kampanie edukacyjne, które mają na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa m.in. w zakresie korzyści dla środowiska związanych z przejściem energetyki i gospodarki na odnawialne źródła energii. Geotermia jest jedną z tych technologii, którą również dostrzegamy w kampaniach i wymieniamy, jako jedno z bezemisyjnych źródeł energii elektrycznej i ciepłej. Przykładowo w 2024 r. zrealizowano kampanię w telewizji, w której m.in. w czterech wejściach na żywo (TVP info), w jednym prowadzono rozmowę z ekspertem na temat korzyści z geotermii.

Ponadto istnieje możliwość pozyskania dofinansowania na realizację działań edukacyjnych, informujących o korzyściach ze stosowania energii geotermalnej w wymiarze lokalnym, jak i regionalnym. W drugiej połowie 2025 r. NFOŚiGW planuje nabór wniosków w ramach programu priorytetowego pn. *Edukacja ekologiczna*. Tematyka programu zostanie uzgodniona po przeprowadzeniu konsultacji społecznych w tej sprawie. Należy przy tym wyjaśnić, że potencjalnie program umożliwia przyznanie dofinansowania na tego typu działania. Jeżeli zostanie zidentyfikowana potrzeba takiego wsparcia, NFOŚiGW może ogłosić nabór wniosków o dofinansowanie dla tego typu przedsięwzięć pod warunkiem dostępności środków.

Natomiast, w ramach programu *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko (FEnIKS 2021-2027)*, *Działanie FENX.02.02 Rozwój OZE* możliwe jest sfinansowanie w projekcie inwestycyjnym wydatków na działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz / albo na współpracę, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń oraz konsultacje z partnerami z innych państw członkowskich, kandydujących lub stowarzyszonych, pod warunkiem, że będzie to bezpośrednio związane z realizowanym projektem inwestycyjnym.

Dodatkowo wojewódzkie fundusze ochrony środowiska (wfośigw) wraz z NFOŚiGW realizują *Projekt Doradztwa Energetycznego*. Jest on finansowany z Funduszy Europejskich w ramach *Programu FEnIKS 2021-2027* i ma na celu doradztwo, promocję oraz podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki, o obiegu zamkniętym, efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym geotermii. Możliwe jest również pozyskanie dofinansowania w ramach prowadzonych przez wfośigw programów w zakresie edukacji ekologicznej.

W zakresie projektów realizowanych w ramach naborów w obszarze Energia w *Programie Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* (finansowanego z tzw. funduszy norweskich), uwzględniono również działania edukacyjne i promocyjne mające na celu zwiększenie

świadomości społecznej o problematyce ochrony środowiska, zmian klimatycznych oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym również geotermii. Działania te obejmowały kampanie informacyjne i promocyjne, szkolenia, warsztaty, publikacje, a także międzynarodową współpracę w zakresie wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk.

Dodatkowo z inicjatywy MKiŚ realizowane są różne projekty mające na celu wzrost zainteresowania geotermią. Jeden z projektów pn. *Budowanie zdolności kluczowych zainteresowanych stron w dziedzinie energii geotermalnej* (skr. KeyGeothermal) był realizowany w ramach projektu strategicznego pn. *Rozwój i wykorzystanie potencjału geotermalnego w Polsce*, którego potrzebę wykonania ujęto w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Jednym z celów KeyGeothermal było budowanie wiedzy kluczowych interesariuszy w Polsce na temat optymalnego wykorzystywania energii geotermalnej i zarządzania jej zasobami, zwłaszcza w niskoemisyjnym ciepłownictwie. Ważnym aspektem tego zadania było nawiązanie współpracy z krajami bardziej rozwiniętymi w dziedzinie wykorzystania ciepła Ziemi (Norwegia) oraz wód termalnych (Islandia).

Ponadto od 2022 r. funkcjonuje przedsięwzięcie pn. *Ciepłownia przyszłości – odkryj geotermię*. Celem projektu jest promocja potencjału geotermalnego Polski wśród samorządów, przedsiębiorstw energetyki ciepłej, jak i inwestorów prywatnych oraz podnoszenie świadomości polskiego społeczeństwa na temat korzyści płynących z wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W ramach przedsięwzięcia zaplanowane zostały działania w formie kampanii informacyjno-edukacyjnej, m.in. organizacja konferencji, seminariów połączonych wizytami studyjnymi w przedsiębiorstwach energetyki ciepłej, posiadających instalacje geotermalne lub na placach budowy / wiertniach podczas realizacji odwiertu geotermalnego.

Promocja geotermii w Polsce odbywa się również poprzez różne wydarzenia np. cykliczny *Ogólnopolski Kongres Geotermalny* (ostatni odbył się w 2023 r.), czy coroczne forum *Nowe perspektywy rozwoju geotermii w Polsce*. Kongres geotermalny jest największym wydarzeniem geotermalnym w Polsce, skupiającym ekspertów z branży geotermii. Koncentruje się on na kompleksowym przedstawieniu geotermii – od geologii, poprzez wiercenie, a na koniec wykorzystaniu wód termalnych i ciepła Ziemi w ciepłownictwie, rekreacji, balneologii i innych. Natomiast forum jest realizowane w ramach zadania psg pn. *Potencjał energetyczny, surowcowy i zagospodarowanie wód termalnych, leczniczych i solanek w Polsce*. Jednym z celów forum jest promowanie potencjału geotermalnego w Polsce wśród samorządów i inwestorów prywatnych. Forum służy również upowszechnianiu wiedzy w zakresie możliwości wykorzystania wód termalnych, szczególnie do celów ciepłowniczych, a także stanowi platformą wymiany doświadczeń w zakresie geotermii.

Należy też wspomnieć, że od 1 stycznia 2025 r. Polska sprawuje prezydencję w Radzie Unii Europejskiej. W trakcie tego intensywnego pół roku zaplanowano wydarzenie geotermalne pn. *Geotermia dla Europy: Strategiczne perspektywy i wyzwania*. Jego głównym celem jest debata pomiędzy przedstawicielami krajów Unii Europejskiej dotycząca realizacji polityki europejskiej w zakresie geotermii oraz promocja polskiej geotermii.

*

W odpowiedzi na pytanie piąte dotyczące mechanizmów, które zostały wdrożone w celu ograniczenia ryzyka finansowego dla inwestorów podejmujących się realizacji projektów

geotermalnych należy wskazać, że w ramach uruchomionych w ostatnich latach programów priorytetowych NFOŚiGW beneficjenci mogli uzyskać bezzwrotne formy dofinansowania na wykonanie otworu geotermalnego. Niezależnie od wyniku wiercenia otworu geotermalnego i uzyskanych parametrów, bądź braku nawiercenia wód termalnych, beneficjenci nie musieli zwracać otrzymanego dofinansowania, co stanowiło o ograniczeniu ryzyka geologicznego towarzyszącego wierceniom. Inną formą mechanizmu wsparcia oferowaną w ramach ww. programów jest pożyczka na preferencyjnych warunkach.

Dodatkowo, w celu ułatwienia przyszłym beneficjentom podjęcia decyzji na temat zasadności realizacji przedsięwzięć geotermalnych i aplikowania w programach priorytetowych, MKiŚ we współpracy z NFOŚiGW i PIG-PIB uruchomiło mechanizm wsparcia samorządów, umożliwiający uzyskanie bezpłatnych, wstępnych opinii na temat występowania i możliwości zagospodarowania wód termalnych we wskazanej lokalizacji. W okresie od sierpnia 2021 r. do sierpnia 2022 r. ze wsparcia skorzystało łącznie 219 gmin.

Poza istniejącymi mechanizmami wsparcia rozwoju geotermii w Polsce w postaci dotacji i pożyczek, stabilny rozwój rynku energii geotermalnej mógłby wspierać fundusz ubezpieczenia od ryzyka w przedsięwzięciach geotermalnych. Zagadnieniu temu poświęcony został ósmy obszar wspomnianego wyżej *Wieloletniego Programu Rozwoju Wykorzystania Zasobów Geotermalnych w Polsce*. Dotyczy on opracowania mechanizmu ograniczenia skutków finansowych, jakie mógłby ponieść inwestor w przypadku nieosiągnięcia zakładanych parametrów złożowych lub negatywnego wyniku wiercenia. Pod uwagę brane jest zarówno ryzyko krótkoterminowe (geologiczne), jak i ryzyko długoterminowe (związane z pogorszeniem parametrów eksploatacyjnych w trakcie pracy instalacji geotermalnej).

*

W odpowiedzi na pytanie szóste dotyczące działań MKiŚ na rzecz uproszczenia procedur administracyjnych związanych z poszukiwaniem i eksploatacją zasobów geotermalnych informuję, co następuje.

Widząc duże zainteresowanie geotermią MKiŚ podejmuje działania na rzecz uproszczenia procedur administracyjnych związanych z poszukiwaniem i eksploatacją zasobów geotermalnych. Procedury dotyczące wykonania nowego ujęcia wód termalnych zostały w znacznym stopniu uproszczone w związku z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981). Przede wszystkim zrezygnowano z koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż wód termalnych udzielanych przez ministra właściwego do spraw środowiska na rzecz projektów robót geologicznych zatwierdzanych przez marszałków województw. Poza decentralizacją organu i uproszczeniem procedury, umożliwiło to także odstąpienie od konieczności zawierania umów o ustanowieniu użytkowania górniczego na etapie poszukiwawczo-rozpoznawczym (brak też związanej z tym opłaty). Kompetencje w zakresie zatwierdzania projektów robót geologicznych dotyczących wykonania nowych otworów geotermalnych, zatwierdzania dokumentacji hydrogeologicznych ustalających zasoby eksploatacyjne ujęcia wód termalnych oraz udzielania koncesji na wydobywanie wód termalnych posiada obecnie marszałek województwa. Warto wspomnieć również o obowiązującej od 2006 r. do chwili obecnej zerowej stawce opłaty eksploatacyjnej za wydobywanie wód termalnych oraz obniżonej wartości informacji geologicznej wykorzystywanej w celu wydobywania wód termalnych. Decyzja o zniesieniu opłat miała na celu wsparcie rozwoju geotermii w Polsce

oraz zachęcenie przedsiębiorców do inwestowania w produkcję energii ze źródeł odnawialnych.

Wśród nowych rozwiązań prawnych, które dotyczą dziedziny geotermii i ciepła Ziemi, znajdują się też wprowadzone do ustawy Prawo geologiczne i górnicze przepisy dotyczące rekonstrukcji zlikwidowanych otworów wiertniczych w celu wykorzystania ciepła Ziemi. W nowelizacji ustawy Prawo geologiczne i górnicze, która weszła w życie w 2024 r. przewidziano m.in. możliwość opracowania projektu robót geologicznych dotyczącego wykonania prac i robót geologicznych w związku z rekonstrukcją zlikwidowanych otworów wiertniczych w celu wykorzystania ciepła Ziemi. Projekt robót geologicznych w tym przypadku zatwierdza marszałek województwa a wyniki prac będą dokumentowane w formie innej dokumentacji geologicznej. Nad zakresem takiej dokumentacji pracujemy obecnie w MKiŚ. Wprowadzenie dodatkowych przepisów dotyczących możliwości wykonywania rekonstrukcji zlikwidowanych otworów wiertniczych w celu wykorzystania ciepła Ziemi pozwoliło wypełnić lukę prawną. Mechanizm ten może zostać wykorzystany np. w przypadku chęci pozyskania ciepła Ziemi ze zlikwidowanego otworu wiertniczego, którym nie udało się ująć wód termalnych (tzn. otwory negatywne).

MKiŚ pozostaje w kontakcie z marszałkami województw i branżą geotermalną zbierając sugestie dotyczące potrzeb dalszych zmian w ustawie Prawo geologiczne i górnicze oraz w aktach wykonawczych.

*

W odpowiedzi na pytanie siódme dotyczące wykorzystywania funduszy unijnych oraz środków krajowych do wspierania inwestycji w geotermię, zwłaszcza w kontekście polityki Europejskiego Zielonego Ładu przedstawiam poniżej informacje w tym zakresie.

Fundusze unijne:

1. Fundusz Modernizacyjny – Program OZE – źródło ciepła dla ciepłownictwa

Program priorytetowy NFOŚiGW z budżetem 2 mld zł ze środków Funduszu Modernizacyjnego. Zaliczają się do niego inwestycje dotyczące budowy lub / i przebudowy źródeł o łącznej mocy zainstalowanej co najmniej 2 MWt (minimalna moc budowanych / rozbudowywanych źródeł OZE nie może być mniejsza niż 2 MWt), w których do produkcji energii cieplnej wykorzystuje się energia ze źródeł odnawialnych ograniczonych do pomp ciepła, kolektorów słonecznych i geotermii.

Oferuje on wsparcie dla spółek ciepłowniczych na inwestycje związane z budową ciepłowni geotermalnych oraz instalacji pomp ciepła i kolektorów słonecznych.

W ramach zakończonego I naboru złożono 5 projektów (na dotację i pożyczkę), które są obecnie na etapie oceny wniosków. Więcej informacji na temat ww. programu znajduje się pod linkiem: <https://www.gov.pl/web/funduszmodernizacyjny/oze--zrodlo-ciepla-dla-cieplownictwa>.

2. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

W ramach KPO MKiŚ pełni rolę instytucji odpowiedzialnej za realizację inwestycji (IOI) G3.1.4 *Wsparcie na rzecz krajowego systemu energetycznego (Fundusz Wsparcia Energetyki)*. Jest to inwestycja realizowana przy udziale Banku Gospodarstwa Krajowego. W ramach

Funduszu Wsparcia Energetyki (FWE) uruchomiono jeden nabór w obszarze sieci energetycznych, w I kwartale 2025 r. planowany jest też nabór w obszarze transformacji energetycznej.

W ramach naboru w obszarze transformacji energetycznej przedsiębiorcy będą mogli uzyskać pożyczki m.in. na budowę OZE w sektorze elektroenergetyki i ciepłownictwa. Wsparcie będzie ukierunkowane na wszystkie źródła OZE, więc również na przedsięwzięcia związane z geotermią.

MKiŚ jako IOI odpowiada również za realizację inwestycji *B1.1.1 Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych*. Celem tej inwestycji jest modernizacja systemu ciepłowniczego oraz zmniejszenie energochłonności i ograniczenie emisji przez wymianę źródeł ciepła w systemach ciepłowniczych. W ramach *B1.1.1* możliwe jest uzyskanie bezzwrotnego wsparcia na wymianę źródeł ciepła m.in. na takie, które wykorzystują energię geotermalną. Inwestycja jest realizowana przez program priorytetowy Ciepłownictwo Powiatowe prowadzony przez NFOŚiGW. NFOŚiGW przygotowuje kolejny nabór programu, planowany termin jego ogłoszenia to luty / marzec 2025 r..

Fundusze norweskie (Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego)

Na wsparcie inwestycji w zakresie geotermii przeznaczono również środki z *Programu Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu*, który realizowany był w ramach trzeciej edycji Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowanego 2014-2021 (tzw. fundusze norweskie). Ze względu na specyficzny charakter tego instrumentu (relatywnie niewielka wysokość środków i szczególna waga rozwoju współpracy dwustronnej pomiędzy Polską a państwami udzielającymi pomocy), wykorzystany on został przede wszystkim do projektów służących budowaniu kompetencji osób zaangażowanych w rozwijanie energii geotermalnej w Polsce (przedstawiciele samorządów, przedsiębiorstw komunalnych, naukowcy, przedstawiciele administracji), z wykorzystaniem doświadczeń islandzkich (kraj wiodący jeśli chodzi o eksploatację tego rodzaju energii) oraz w mniejszym stopniu norweskich. Przykładem takich działań jest projekt pn. *Budowanie zdolności kluczowych zainteresowanych stron w dziedzinie energii geotermalnej* realizowany w latach 2020-2024 przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk w partnerstwie z Krajową Agencją Energii Islandii (National Energy Authority). Celem projektu było zwiększenie wiedzy kluczowych interesariuszy w dziedzinie energii geotermalnej, umiejętności w zarządzaniu i szerszym wykorzystywaniu jej zasobów w Polsce, w tym w niskoemisyjnym ciepłownictwie. W dłuższej perspektywie zwiększy prawdopodobieństwo przyszłych inwestycji w energię geotermalną. W ramach projektu odbyły się warsztaty szkoleniowe w Polsce, wizyty studyjne w Islandii oraz wizyty eksperckie w wybranych miejscowościach w Polsce, perspektywicznych dla wykorzystania energii geotermalnej (Koluszki, Koło, Choczołów). Dofinansowanie wyniosło 4,2 mln zł.

Można wymienić też jeden projekt inwestycyjny wyłoniony w trybie konkursowym pn. *Budowa geotermalnej instalacji kogeneracyjnej do produkcji ciepła, energii elektrycznej i chłodu w przedsiębiorstwie Choczołowskie Termy Sp. z o.o. (HYDRO-GEO)* realizowany w latach 2021-2024 przez Choczołowskie Termy Sp. z o.o. Dofinansowanie wyniosło 12,1 mln zł i umożliwiło powstanie nowej instalacji do produkcji energii geotermalnej.

Realizacja projektów finansowanych z trzeciej edycji tzw. funduszy norweskich zakończyła się w 2024 r. Obecnie trwają rozmowy na temat kształtu przyszłej perspektywy. Wprawdzie na obecnym etapie nie można przesądzić kierunków wsparcia ani terminu jego udzielenia,

jednakże intencją MKiŚ jest kontynuacja finansowania działań zmierzających do rozwoju energii geotermalnej w Polsce.

Środki krajowe

1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W ramach oferty finansowania przedsięwzięć geotermalnych NFOŚiGW realizuje m.in. program priorytetowy *Udostępnianie wód termalnych w Polsce*, który jest dedykowany wyłącznie wsparciu wykonania pierwszego otworu badawczego, rozpoznawczego, ukierunkowanego na efektywne udostępnianie wód termalnych w Polsce. Jest on istotnym działaniem w kierunku wsparcia samorządów w podejmowaniu realizacji inwestycji geotermalnych i odgrywa kluczowe znaczenie dla ograniczenia ryzyka związanego z wykonaniem pierwszego odwiertu badawczego na nieudokumentowanym jeszcze złożu wód termalnych, w związku z finansowaniem odwiertu w 100%. Daje on odpowiedź inwestorowi, czy przystępować do etapu inwestycyjnego.

Na ten moment dobiegają końca realizacje inwestycji w zakresie umów zawartych w ramach I naboru. Jednocześnie, w przypadku wniosków złożonych i pozytywnie ocenionych w ramach II naboru konkursowego w ww. programie priorytetowym NFOŚiGW podpisał już 25 umów o dofinansowanie, a zawarcie 2 kolejnych zostało zaplanowane w I kwartale 2025 r.

2. Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

W przypadku realizacji inwestycji w energię geotermalną istnieje również możliwość pozyskania dofinansowania oferowanego przez wfośigw. Wprawdzie, co do zasady, nie prowadzą one programów dedykowanych wyłącznie geotermii, jednak tego typu inwestycje wpisują się w priorytety działania wfośigw. Przeważnie dofinansowanie ma charakter pożyczkowy (w niektórych przypadkach preferencyjny, z możliwością umorzenia). Niektóre wfośigw mają również możliwość udzielenia takiego wsparcia w formie dotacji np.:

- wfośigw w Łodzi oferuje możliwość pozyskania dofinansowania w formie dotacji do 90% kosztu całkowitego zadania na opracowanie projektów robót geologicznych zasobów geotermalnych na cele związane z wykorzystaniem instalacji geotermalnych w ciepłownictwie. Ponadto w zależności od rodzaju beneficjenta możliwe jest pozyskanie dotacji do 60% kosztu całkowitego na budowę lub modernizację systemów energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii lub niskooprocentowanej, z możliwością częściowego umorzenia, pożyczki w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych;
- wfośigw w Białymstoku może udzielić dotacji w przypadku działań z wykorzystaniem lokalnych źródeł energii odnawialnej realizowanych w obiektach: opieki zdrowotnej i sanatoryjnej, domach opieki społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych, hospicjach, szkołach, obiektach kultury, obiektach kościołów i związków wyznaniowych i obiektach administracji publicznej.

Podsumowując dotychczasowe i przyszłe plany wykorzystania funduszy unijnych oraz krajowych do wspierania inwestycji w geotermię w latach 2021-2027 można stwierdzić, iż są one bezpośrednio powiązane z celami Europejskiego Zielonego Ładu, a więc wpływają na ich realizację. Dofinansowanie obejmuje szerokie spektrum całej ścieżki inwestycyjnej –

od badań i rozpoznania zasobów, przez odwierty, aż po budowę, modernizację i integrację systemów ciepłowniczych. Działania te mają z jednej strony pomóc w osiągnięciu celów klimatycznych i środowiskowych UE, a z drugiej zapewnić Polsce stabilne i opłacalne źródła ciepła i energii. Geotermia będąc „czystą”, lokalną i coraz lepiej rozwiniętą technologią wpisuje się w założenia zielonej transformacji.

Z up. Ministra

Krzysztof Galos
Podsekretarz Stanu - Główny Geolog Kraju
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ - podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM